

Prije godinu dana počela je potraga za naftom u crnogorskom dijelu Jadranskog mora. Naredne godine znaće se ima li je. Potragu za „crnim zlatom“ prate protesti ekologa koji tvrde da će to uništiti turizam i ribarstvo.

Crnogorska potraga za naftom i gasom, koja je zvanično počela prošle godine, trebalo bi da naredne godine pokaže prve rezultate. Naime, u prvom kvartalu 2020. očekuje se i prva bušotina u crnogorskom podmorju kada će se znati da li u tom dijelu Jadranskog mora ima nafte i gasa, i kolike su rezerve. Crna Gora je dala stranim kompanijama koncesije da traže naftu, pridružujući se tako drugim zemljama u jadranskom regionu koje odranije imaju naftne platforme.

Direktor crnogorske Uprave za ugljovodonike Vladan Dubljević za DW podsjeća da su koncesionari, italijansko-ruski konzorcijum Eni-Novatek, te grčka kompanija Energean, do sada obavili tzv. 3D geofizičko snimanje podmorja. Tokom tog istraživanja otkrivena je najmanje jedna geološka formacija u moru u kojoj bi moglo biti nafte i gasa i tu će se početi s bušenjem.

„Prva istražna bušotina biće van teritorijalnih voda Crne Gore, na oko 22 kilometra od obale“, kaže Dubljević.

Istraživanje nafte i gasa u moru je neizvjestan posao koji može da donese ogroman profit, ali može se desiti i da se nafta ne nađe u dovoljnim količinama. Do sada su Eni i Novatek u snimanje podmorja uložili čak šest miliona evra, a Energean 3,5 miliona. Ipak, tek nakon što se prva geološka struktura izbuši, znaće se kakva je perspektiva cijele ove priče.

Protesti ekoloških organizacija

Potragu za naftom i gasom prate i protesti ekoloških organizacija u svim državama koje izlaze na Jadransko more. U Crnoj Gori su ekolozi krajem prošle godine održali i četvorodnevni protestni marš tokom kog su prepješačili cijelu obalu dugu skoro 300 kilometara. Cilj im je bio, kako su rekli, da alarmiraju javnost o štetnim posljedicama tih istraživanja.

Mirsad Kurgaš iz mreže „SOS za Montenegro“ za DW tvrdi da je čitav posao potrage za naftom i gasom obavljen velom tajne. „Većina dokumentacije koja se tiče istraživanja nafte i gasa proglašena je državnim tajnom. Vi imate državne institucije kojima je to u opisu posla, a koje se ne oglašavaju, nego čak blagonaklono gledaju na to. Npr, Institut za biologiju mora

je, kao jedina naučna institucija te vrste, 2003. godine, kad je vršeno identično istraživanje, bio protiv toga. Sada oni to podržavaju, pa su jedni od najodgovornijih za ovo stanje“, smatra Kurgaš.

On tvrdi da druge zemlje polako napuštaju potragu za naftom na ovaj način i podsjeća na katastrofalne posljedice izlivanja nafte u Patagoniji ove i Meksičkom zalivu prije osam godina. Dodaje i da se Norveška, tokom ove godine, odlučila za radikalni zaokret u toj sferi te da će odustati od „naftnog rudarenja“.

„U svijetu ne postoji primjer da su koncesije date tako blizu obali kao što je slučaj ovdje“, tvrdi Kurgaš i podsjeća da je Crna Gora podložna zemljotresima i da bi bušenje nafte u podmorju to samo pojačalo.

S druge strane, Vladan Dubljević kaže da u Jadranskom moru ima čak 1.500 istražnih bušotina i da ih je najviše u Italiji, a ima ih i u Hrvatskoj i Albaniji.

Mogu li naftne platforme i turizam zajedno?

Kurgaš međutim ukazuje da naftne platforme nisu donijele korist Italiji. „Njihovo sjeverno podmorje je ubijeno, a na jugu su morali da uvedu restrikcije u istraživanju“, kaže ekološki aktivista. Kurgaš uporno tvrdi da će naftne platforme uništiti crnogorski turizam, inače glavnu privrednu granu u zemlji, jer turisti neće htjeti da se kupaju na plažama s kojih se mogu vidjeti platforme.

Dubljević, ipak, ukazuje da je Crna Gora jedina država na Jadranu koja ima turizam a nema naftnu industriju, te da u Italiji, Hrvatskoj i Albaniji nema nikakvih problema zbog toga. „U Grčkoj, takođe, imamo primjer gdje industrija nafte uspješno koegzistira s turizmom. Na svega pet kilometara od ostrva Tasos, koje je poznato turističko mjesto, skoro 40 godina nalazi se naftna platforma“, podsjeća Dubljević.

On otkriva i da eventualne platforme u crnogorskim teritorijalnim vodama neće ni biti instalirane bar još naredne tri godine, ali da ne moraju biti uopšte. „Proizvodnja nafte i gasa ne vrši se samo putem platformi i sve češće se koriste tzv. brodovi-fabrike za skladištenje, proizvodnju i pretovar nafte i gasa, kao i podzemne instalacije koje nisu ni vidljive s obale“, objašnjava Dubljević.

Kako potraga utiče na živi svijet mora?

Ekolozi tvrde i da je ovo istraživanje pogubno ne samo za biljni i životinjski svijet mora, već i

za ukupno stanovništvo. „Nemamo rezultate kako je ovo istraživanje uticalo na živi svijet u moru. Međutim, iskustva naših ribara kažu da su ta istraživanja, odnosno tzv. seizmička bombardovanja, veoma štetna, jer prekidaju lanac ishrane u moru. Uništavanjem malih organizama u moru, poput planktona i račića, uništavate i lanac ishrane“, upozorava Kurgaš. S druge strane Dubljević navodi upravo primjer Norveške, koja je peti proizvođač nafte u svijetu, a primarna privredna grana joj je ribarstvo. „To pokazuje da je moguće da industrija nafte koegzistira s ostalim privrednim granama. Iako su rizici od te vrste istraživanja minimalni, preduzete su sve mjere zaštite i opreza. Zaštita životne sredine naš je apsolutni prioritet“, naglašava Dubljević.

On objašnjava i da su tokom istraživanja, na brodovima bili prisutni eksperti koji su vršili monitoring parametara životne sredine, a koncesionari su u obavezi da plate bilo kakvu potencijalnu štetu, preko osiguranja. „Tokom dosadašnjih istraživanja nisu registrovane promjene koje bi mogle da ukažu na negativan uticaj 3D snimanja na biodiverzitet mora“, zaključuje Dubljević.

Koliko će Crna Gora dobiti od nafte?

Ako se pronađu nafta i gas u crnogorskom podmorju, država će u konačnom, uzimati između 62 i 68 odsto neto-profita. Planirano je i formiranje naftnog fonda, po uzoru na norveški koji je najbogatiji na svijetu i služi kao novčana rezerva za buduće generacije. Norveški fond je, inače, prije dvije godine dostigao rekordnu vrijednost od hiljadu milijardi dolara, kontrolišući 1,3 odsto svih akcija u svijetu.

U naftni fond Crne Gore bi se slivao najveći dio potencijalnih prihoda od proizvodnje nafte i gasa, odnosno do 85 odsto, a novac bi se, kao u slučaju Norveške, dalje „oplođivao“ ulaganjem u akcije i štednjom.

„Cilj je da kroz postojanje naftnog fonda obezbijedimo da novac od potencijalne proizvodnje ograničenih resursa kakvi su nafta i gas, bude na raspolaganju i budućim generacijama“, kaže Dubljević i dodaje da još nemaju procjenu koliko bi Crna Gora mogla godišnje da zarađuje.

I pored svega toga, ekolozi poručuju da će nastaviti da se bune. „Imamo drastično ćutanje sistema u globalu, jer mi o ovome pričamo još od 2003, ali niko nas ne sluša. Mediji ne pišu često o ovome, a čak su se i neke nevladine organizacije ućutale. Mi ćemo nastaviti proteste i definitivno nema odustajanja“, poručuje Kurgaš.

Na protestima nose i piratsku zastavu koja šalje jasnu poruku: „Ako nismo u stanju da se

odupremo bezakonju preko institucija sistema, onda nam ostaju jedino alternativni načini borbe“.

Izvor: dw.com